

УДК 616-073.7

ОСОБЛИВОСТІ НАПРАВЛЕННЯ НА РЕНТГЕНОРАДІОЛОГІЧНІ ПРОЦЕДУРИ, ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ДОЗ ОПРОМІНЕННЯ

Є. В. Горбачук

Дорожня клінічна лікарня Одеської залізниці

Ключові слова: законодавство, рентгенологічне обстеження, індивідуальні дози опромінення.

Протягом останніх років прийнято низку нормативних актів, спрямованих на врегулювання та зниження променевого навантаження на населення, зокрема під час медичних втручань. Значна частина положень, які регламентують порядок направлення на рентгенологічні обстеження пацієнтів, контролювання та ведення обліку рівня опромінення, належать до компетенції лікаря, що безпосередньо лікує хворого. Але кожен новий документ містить лише частину інформації, призначеної для лікарів суміжних спеціальностей, доповнюючи або змінюючи вже наявну, а це ускладнює її належне використання.

У Дорожній клінічній лікарні Одеської залізниці на основі законодавства України і нормативних документів МОЗ України сформовано методичні рекомендації про порядок направлення пацієнтів, контролювання та ведення обліку індивідуальних доз опромінення під час проведення рентгенорадіологічних процедур. Ці методичні рекомендації отримали всі відділення стаціонару та поліклініки для виконання у повсякденній роботі.

Наводимо зміст основних організаційних моментів.

1. У направленні хворого на рентгенологічне обстеження в амбулаторній картці або в історії хвороби мають бути обґрунтовані показання та зазначена конкретна мета дослідження. Якщо цього немає або у направленні міститься формулювання на зразок «обстеження», рентгенологічне дослідження не проводять [2].

2. Проводити профілактичні обстеження методом рентгеноскопії не можна [1, 2, 4].

3. За показаннями до застосування радіологічних методик вирізняють три категорії пацієнтів:

категорія «АД»:

хворі з наявними чи ймовірними онкологічними захворюваннями;

хворі, обстеження яких має на меті диференціальне діагностування вродженої серцево-судин-

ної патології, у тому числі судинних периферичних мальформацій;

хворі, яким проводять інтервенційні заходи; особи, яких обстежують ургентно (зокрема з травмами) за життєвими показаннями;

категорія «БД»:

хворі, обстеження яких проводять за клінічними показаннями у разі соматичних (неонкологічних) захворювань з метою уточнення діагнозу та (або) вибору тактики лікування;

категорія «ВД»:

особи з груп ризику, які працюють на підприємствах зі шкідливими патогенними чинниками, та ті, кого приймають на роботу на певні підприємства і які проходять професійний добір;

хворі, яких знято з обліку після радикального лікування онкологічних захворювань, хто періодично проходить обстеження.

Контрольні рівні доз для пацієнтів під час рентгенологічних обстежень:

Категорія пацієнтів	Рекомендована доза, мЗв
АД	150
БД	15
ВД	1

Обстежувати пацієнтів багаторазово протягом року припустимо, якщо сумарне значення дози не перевищує рекомендованого контрольного рівня.

Рентгенологічні обстеження не проводять (за винятком життєвих показань):

а) жінкам репродуктивного віку категорій «БД» і «ВД» у період встановленої або ймовірної вагітності;

б) дітям до 15 років, що належать до категорії «ВД» [4].

4. Забороняється проводити необґрунтоване повторне опромінення пацієнта на всіх етапах медичного обслуговування без урахування результатів проведених раніше рентгенологічних маніпуляцій [4].

5. Результати досліджень та отриману дозу опромінення обов'язково записують у медичну картку стаціонарного (амбулаторного) хворого або історію розвитку дитини та реєструють у журналі запису рентгенологічних досліджень і в листку обліку дозових навантажень у медичній картці амбулаторного хворого [1, 2, 4].

6. Щоб підсумовувати міру опромінення пацієнта за кожний рік, за все життя, у нього має бути «радіаційний паспорт», який належить подавати щоразу під час проведення будь-якої лікувальної або діагностичної процедури. Остаточну дозу слід переносити до радіаційного паспорта. У разі госпіталізації хворого або проведення інших видів обстежень, консультацій, переведення з одного стаціонару в інший хворий обов'язково повинен разом з індивідуальною картою мати при собі радіаційний паспорт та інші результати рентгенологічних процедур. Призначаючи рентгенологічні процедури, дані радіаційного паспорта зіставляють з граничними дозами (див. вище) для відповідної категорії пацієнтів.

У разі перевищення контрольного рівня доз можливість проведення додаткових рентгенологічних процедур має підтвердити консилиум лікарів-спеціалістів і фахівців із радіаційної безпеки [4].

7. Виписуючи хворого зі стаціонару та після проведення рентгенорадіологічних діагностичних процедур у спеціалізованих медичних закладах

значення дозового навантаження вносять до витягу з історії хвороби. Потім цю інформацію переносять до листка обліку дозових навантажень у медичній картці амбулаторного хворого або історії розвитку дитини. Направляючи пацієнта на санаторно-курортне лікування, до санаторно-курортної карти слід внести дози, отримані під час рентгенорадіологічних процедур [2, 4].

8. Компенсація за перевищення річної основної граничної дози опромінення надається особам, які живуть або тимчасово перебувають на території України, у разі помилкового або неправомірного опромінення пацієнтів під час медичного втручання.

Компенсація за перевищення річної основної граничної дози опромінення встановлюється у розмірі 1,2 неоподатковуваного мінімуму доходів громадян за кожен млізіверт перевищення встановленої допустимої граничної дози опромінення [3].

9. Виплата компенсації за перевищення річної основної граничної дози та відшкодування шкоди, завданої внаслідок впливу іонізуючих випромінювань, забезпечуються коштом юридичних та фізичних осіб, які здійснюють практичну діяльність [3].

Ми сподіваємося, що ця інформація допоможе нашим колегам запобігти конфліктним ситуаціям та не завдати шкоди здоров'ю пацієнтів і медичних працівників.

Цитовані нормативні документи

1. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань» від 14.01.1998 р.
2. Наказ МОЗ України «Про заходи щодо зниження навантажень на населення при проведенні профілактичних та діагностичних рентгенологічних обстежень органів грудної порожнини» № 118 від 19.06.1990 р.
3. Наказ МОЗ України «Про удосконалення організації служби променевої діагностики та терапії» № 340 від 28.11.1997 р.
4. Наказ МОЗ України «Про створення системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення населення при рентгенорадіологічних процедурах» № 295 від 18.07.2001 р.

Особенности направления на рентгенорадиологические процедуры, ведения учета и контроля индивидуальных доз облучения

Е. В. Горбачук

Приведены основные организационные моменты при направлении на рентгенорадиологические процедуры, ведении учета и контроля индивидуальных доз облучения в соответствии с требованиями законодательства Украины.

Peculiarities of assignment to X-ray procedures, registrations and control of individual radiation doses

Ye. V. Horbachuk

The main organisational issues of assignment to X-ray procedures, registrations and control of individual radiation doses in accordance with the requirements of legislation of Ukraine are presented.